

מסורת הש"ס

א) לקמן קיח. ע'י תרי לקמן קיט: ד"ה ארץ. א) ירושל' תרומות פ"ו ה"א, א) ע'י סנהדרין קח. ד) סוכה כ"א. (פרה פ"ג מ"צ) ומוספ' פרה פ"ג ה"ב) ה) מוספ' עדות פ"ג ה"ג, ו) חולין ע"א, ו) פרה פ"ג מ"ו, ח) [נח פל"ג י"ע"ש מנה ומנה שניונים, וע"ע דברים רכה עקב פ"ג בטוחא אחרת], ע) [וע"ע בתו' סוכה כ"א, ד"ה ומביאין, ו) [וע"ע שם כתבו יבוע לזה].

הגהות הב"ח

א) גמ' אלא חו' והופנו הכל גמ' חו' והופנו חו': וע"ע ד"ה דרחוקי וכו' הקדושה ספי' ואח"כ מ"ם מ"ס ירד מבול ר"ל סגר:

גליון הש"ס

[בתנ"י אבל וכו' והטמא וכו', ע'י לעיל דף כח ע"כ שפ"ח ד"ה מתכנתא וכו']: גמ' שחושבת בנגד הפתח. עיי' לעיל דף ג ע"כ תוס' ד"ה אלא:

שינויי נוסחאות

א) גי' ב"ש ממל"ש ובי"ח סובב. וכו'ה בנתיב לפניו ובתה"ה [ונ"ר] להיות הפסק התקדוש אחר מכת סובבא. ואלו הם ש"מ כאן והכו"ח בסוף העמ' הקדוש מתקן גי' זו מרש"י: ב) ע"י תתי"ב כאן וכן בנכנסת פ"ב מ"ב, ש"כ דמתי' ניהוה לא ישייבא הכל אלא אבא גברא לילשנא נקטי'ה הכל. וע' בליקוט' דף מז ע"כ תמס' תימ"ל: ג) מן החומה ל"ל. [ותיבתי חומת ירושלים מנחמת] (ש"מ, וכו'ה ברש"י: ד) כתי"ב טוסף מזה הואתה בנגד הפתח אף שריפתה בנגד הפתח: ה) אמר קרא על פרשה ברי' (ש"מ: ו) רחקה אבל לפניה ברי' אימא תתבשר קמ"ל ל"ל (ש"מ, וכו'ה בתוס'): ז) צ"ל ארץ אמאי (ש"מ: ח) צ"ל טהורה. וכן כמקו' (ש"מ: ט) על גבי הפסע (ש"מ: י) בידם, הגיעו לשילוח ירדו ומלאו עול וישבו במקומן ל"ל (ש"מ, ובכני' בכי"ח, וע"י תוס'): יא) מדיקאמר איה מתי מבול מכלל דלא הוי ברי' (כ"ח ש"מ) [אין בדיח' לשילוח ירדו וישבו עול וישבו במקומן ל"ל (ש"מ, ובכני' בכי"ח, וע"י תוס'): יב) תיבות ואי אפני הא אפיני נמחקות (ש"מ וחו"ט, וכ"מ מרש"י בע"כ שפסק כולה ל"ל קאמרי לה (תוס'), אבל הכ"ח וצ"ק גרסי לה: יג) ע"י אלו' א: יד) ע"י אלו' ב: טו) בנתיב קדושתו: טז) צ"ל מפורש שאל בה נוכח פני וגר' (ש"מ: יז) צ"ל לא קבע (יב"ח) (ש"מ: יח) צ"ל חוץ (ש"מ: יט) צ"ל מגג (יב"ח): כ) קול' רוחי אלו' הטהרות ממלאין מי חטאת ומזין עליו (גליון: כא) ובכ"ל (כ"ח): כב) ושרופת (ש"מכ"י): כג) כאן הקי"ו ומה"ד הא אפיני כולם ואין ברי' לל"ל (גיטות צ"ט), וע"י לעיל אלו' יב: כד) בדיקה דאיצטריך קרא לפוטרה וי"ל דכיון דמראורייתא אסור לשורפה במקום טומאה דבעין שחיטה ברי' (גיטות צ"ק ש"ס: א) כח) דמי לשעירים ויכול (יב"ח: ב) קרבן נקבה בצבור שתהא (יב"ח: ג) וגרסי' גמ' שרפה שלא בנגד הפתח (באש"ח: בח) גי' צ"ק [עפ"י ה"סו' בטוסת] וי"ל דמה שזיה יכול לתקן מתקנים משום מדהלה בדולה מילתא מעלה בעלמא בדמשני מעלה עשו בפרה וירש לקיש נמי ידע וכו' והד"א: ב) צ"ל דהא מתו. [ומיעות הכא דמתי' נמחקת] (יב"ח):

פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים

ומסן סוצב יא **מסן סציב**. שמהא גראת המתנה לשתי רוחות המזנח דהיינו ב' מתנות שהן ארבע: **טנופה והגשה**. דמנחות: **אין מנחה צבמה**. מפרש בגמ' [קט"ז:] מנא ליה: **וכיהון**. כהונה **דאפי' זר צבמת יחיד כשר: צגדי שרם**. צגדי כהונה: **ריח ניחוח**. כדאמרין בפרק בית שמיא (נעיל דף מו:). לשם ששה דברים הוצח נוצח לשם ריח לאפוקי אברים שאללן והעלן שאין בהם משום ריח **ניחוח יד: ומחילה לדמים**. חוט הסיקרה להצדיל צין דמים העליונים לדמים המתמונים: **הומן**. שנפסלין במחשבת חוץ לומנו ומייצין על קדש^[ח] משום נותר וטמא שוין בשמיהם: **גב' ממקום הכדוק לה**. לשחטה שם שאין מחמיה קצר המהום: **צדוקה היא**. לקמן מפרש פלוגתייהו: **לפנים מן החומה**. של ירושלים דמתיב בה (במדבר יט) והואיל אותה וגו': **שלא כנגד הפתח**. של היכל: **הואה**. מפרש ^[יח] בה אל נוכח וגו': **ושרף והוה**. בשר והוה סמך ושרף: **מקום שפורשם למיטה**. מקום שנפשה יואה צגמר פירכוסה וליילאת נפשה שלא ^[יח] קבע לה הכתוב מקום: **לא מיעיאי לחוץ יח** **לחומה**. שלא כנגד הפתח: **דרחוקי רחקה**. מכנגד ^[ט] הקדושה: **ר"ל סצר ירד מצול לא"י**. ונשקעו בה עצמות המתים: **וסחסיין חלל**. שאם יש קבר ממסיק החלל ושוב אין טומאה צוקעת למעלה מן ^[יח] החלל אבל טומאה לזאה צוקעת ועולה עד לרקיע ^[י]: **ומגדלוס שם צניהס לפרה**. דמשום ^[א] דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הדדוקים עשו בה שאר מעלות הרבה שאין אחיו הכהנים נוגעין צו כל שצעת ימי פרישתו והוא ^[ב] אלו תינוקות נוגעין צו ומזין עליו: **ועל גציון דלפוט**. להפסיק צין התינוקות לקרקע שלא יאהילו על קצר המהום צללתם למלאות מים חיים לקידוש מן השילוח. אלא^א לאו כולה צדוקה היא: **ומפוט של אכן**. שכל מעשה פרה בכלי גללים **בכלי כא** אצנים שאין מקצלים טומאה כדאמר טעמא בשמעמא קמיייתא **דסדר יומא** (דף צג:). **מעלה עשו צפרה**. משום קולא דאקילו בה משום צדוקין שהיו אומרים צמועריי משם היתה נעשית והיו מטמאין את הכהן ומטבילין אותו ושרפה ^[ג] טבול יוס עשו בה מעלות אחרות דלא לזלזלו בה ומיהו אם שחטה במקום שאין צדוק לה לא מיפסלא צהכי **דכל א"י צדוקה היא: איה מסי מצול**. שנמלאים בשאר מקומות וכאן אינן נמלאין: **איה הרוגי נצודנאלר**. שהרג בה ^[ג] והופנו כולם ואין אחד מציז בה על כרחינו צדוקה היא: נהי

דחגיגה (דף כה). אהל זרוק לא שמה אהל סצר כר' יהודה דאמר צריש הישן (סוכה דף כ"א). לא היו מציאין דלתות אלא שוורים שכריסן רחבה והתם טעמא משום דכתיב קרא (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני אע"ג דצעלמא אהל שאינו עשוי צדיי אדם לא שמה אהל ומיהו רצי יהודה ודאי סצר שמה אהל דהא קא אמר טעמא מפני שדעמו של תינוק גסה עליו: **ומלראו** וע"ז וישבו במקומן. קאת תיממה מה מועיל צמיונות דסוף סוף צעינן איש צשעת קידוש שנותנין האפר צמים או צשעת הזאה לצדי יהודה או לצבנן כדמוכח בפרק טרף בקלפי ^[ח] (יומא דף מ"ג). ^ו: **מולעה עשו בפרה**. ר"ל גמי ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא"י אין ראי לעשות מעלה זו ומיהו קאת קשה דהא מודה רצי יוחנן דמתו צהצלא דללקמן: **מדקאמבר** איה מתי מבול מבצ"ר ד"א הוו. תיממה דלרצי יוחנן גופיה מקשי ליה הכא ^[ג] דמתו צהצלא:

ק"ג. פרק ארבעה עשר זבחים

חוץ ממקום הכדוק לה. קסצר דצעי צדיקה משום דירד מצול לא"י תיממה וכי מדאורייתא צעי צדיקה ^[ח] וי"ל דאליטריך קרא (שלא) לשרפה במקום טומאה דאסור מדאורייתא דצעי' שחיטה ושריפה במקום טהור כשריפת פרים דליחקוש אהדדי כדמשמע לעיל בסוף טבול יוס (דף ק"ה): ואם תאמר אמאי לא מייחייב משום חוץ כששחטה חוץ למקומה כיון דמייממה היא ורואיה לשאר קרצנות כדאמרין בפרק שני שעירי (יומא דף ס"ג): צבי שעירי יוס הכפורים ששחטן בחוץ דחייב על שניהם הואיל ורואוין לשעיר הנעשה בחוץ ויש לומר דלא דמי ^[ח] דיכול לשנותם דאין עליהם קריאת שם עד שעת הגרלה ועוד דאין קרבן ^[יח] שמהא פרה זו ראויה דאי לשלמים אין שלמים ציצור ועוד דפרה קשי צדק צבית היא ואין יכול לשנותה בקדשי מוצח:

שנאמר ושחט והוה מזה הזאה בנגד הפתח וכו'. יש ספרים דגרסי' ושרף והוא ^[יח] וכן משמע מדמיימתי עלה מפלוגתא דרבי יוחנן ור' אושעיא ומיהו אפי' גרסינן הכא ושחט והוה ניחא דמשמע ליה דאי מקשינן שריפה להזאה ה"ה שמיטה: **אבל צנים מן החומה דקרובי קרבה אימא תתבשר קא משמע** אן. דפסולה משום דצניא חוץ לשלש מחנות: **לא ירד מבול לא"י**. תיממה והכתיב (צבאש"י ז) ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים וצבארשית רבה ^[א] אמרין דר' ישמעאל צ"ר יוסי וצבמי אחד היו הולכין צדקך פירוש צהמי שומר צהמות אמר להון ההוא כותאה איתו צלויי על טורא גריזים דלא נחית עליה טופנא אמר אותו צהמי לפני ר' ישמעאל צ"ר יוסי רצי מן לי רשות להשיב לו משוזה א"ל השצ א"ל הר גריזים תחת כל השמים הוא א"ל ה ולא כתיב ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים קרא עליו ולא ר' ישמעאל צ"ר יוסי רצי מן לי רשות להשיב לו משוזה א"ל השצ א"ל הר גריזים תחת כל השמים הוא א"ל ה ולא כתיב ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים קרא עליו ולא יהיה צך עקר ועקרה וצבהמתך אפי' צהמתי שצך לא יתעקר מן המשוזה ושמה י"ל דויכסו כל ההרים היינו ששלט הצל המצול בכל מקום כדאמרין לקמן דמתו צהצלא ואותו כומי היה ר"ל שלא היה שם לא הצל ולא שום דבר אי גמי לאותו כומי נכסונו לדחות בקש וקרא (להכא) ל"ק דצמקוס שירד מבול התם קאמר שנחכסו ההרים: **ומביאיין נשים עוברות ויודדות שם**. אף על פי שהתינוקות טמאין צנדה ויוולדת לא היו חוששין אלא לשמרם מטומאת מת דצעי הזאה ומטומאה היוצאה מגופן כגון בעל קרי ^[ט]: **ועל גביהן דלתות**. מאן דאמר צפ' קמא דגיטין (דף ח:)

וצמיר פרק כ"ג (דף נ"ה). וצפ' בכל מערבין (שחיצין דף ל:). וצפ' בתרא דחגיגה (דף כה). אהל זרוק לא שמה אהל סצר כר' יהודה דאמר צריש הישן (סוכה דף כ"א). לא היו מציאין דלתות אלא שוורים שכריסן רחבה והתם טעמא משום דכתיב קרא (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני אע"ג דצעלמא אהל שאינו עשוי צדיי אדם לא שמה אהל ומיהו רצי יהודה ודאי סצר שמה אהל דהא קא אמר טעמא מפני שדעמו של תינוק גסה עליו: **ומלראו** וע"ז וישבו במקומן. קאת תיממה מה מועיל צמיונות דסוף סוף צעינן איש צשעת קידוש שנותנין האפר צמים או צשעת הזאה לצדי יהודה או לצבנן כדמוכח בפרק טרף בקלפי ^[ח] (יומא דף מ"ג). ^ו: **מולעה עשו בפרה**. ר"ל גמי ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא"י אין ראי לעשות מעלה זו ומיהו קאת קשה דהא מודה רצי יוחנן דמתו צהצלא דללקמן: **מדקאמבר** איה מתי מבול מבצ"ר ד"א אפנו ופניניהו הכא גמי הוו ופניניהו ואי ^[ב] אפנו

הוו. תיממה דלרצי יוחנן גופיה מקשי ליה הכא ^[ג] דמתו צהצלא:

עין משפט ונר מצוה

יד א ב מיי פ"ד מה' פרה אלומה ה' ה:
בו ג ד מיי פ"ב שם הל"ז:

תורה אור השלם

- ונתתם אותה אל אלצור הבחן והוציא אותה אל מחוץ למחנה וישחט אותה לפני: ולקח אלצור הבחן מדימה באצבעו וזקח אל בכח פני אהל מועד מקדוק שבע פעמים: במדבר יט, ג-ד
- ושרף את הקרֹה לעיניו את ערד ואת בשרה ואת דִּקְהָה על פרשה ישרף: במדבר יט, ה
- כן אֵדָם אָמַר לָהּ אֵת אֲרֶץ לא מְתִקְרֶה דוּיָא לֹא גִשְׁמָה בְיוֹם זָמֵן: יחזקאל כב, כד

מוסף רש"י

ורביוהן. שהיו כשר בה לנתינתה (לעיל ח"ט) מפני קבר התהום. כל שם קבר התהום וטומאת התהום שצ"ס לשון ספק הוא, מהיום שאינו גלוי, מפני קבר התהום שכל העיר היו מטופקין שמה י שם קבר ואין לו למת חלל טפח, וטומאה שהיא לזאה צוקעת ועולה לרקיע, לך היו טבול אותה ע"ג כיפין, שאפילו יש שם קבר מתחת הרי חלל מפקסיו ומביאין נשים מעוברות ברי'. משום ההיא דתנן (פרה פ"ג מ"ז) מעמאין היו את הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד, להזיח מלגן של צדוקין שהיו אומרים מצמורי שמש היתה נעשית, וכוין דטבול יוס כשר צפרה עשו בה מעלות הרבה כדי שלא יחלזו בה תקנו כל מעשה פרה בכלי גללים וכלי אצנים וכלי אדמה שאין מקליין טומאה, והכין השורפה היקוריוהו לפרישת שבעת ימים ואין אחיו הכהנים נוגעין צו, כדאמרין בפ"ק צימא (דף ג). ואמר מר מוזן עליו כל שצפה ותקנו שהיו מתינוקין הללו ממלאין לו מים לקדש צבן מן מחטא, ומשום מעלה תקנו שהיו טהורים מכל טומאה, ומתוספתא שנינו עד שהיו צני ז' וצני ח' שנים מגדלין אותן ולא יומר, שלא ראו קרי: ומביאין שוורים. כשהיו חוצים ללך ולמלאות מים חיים מן השילוח: ורבושות של אבן בידן. שכל מעשיהם היו בכלי אצנים כדפרשיות: ומלאו. קסצר הא מנא מילוי בעין ולא שישלש בחבל (סוכה כ"א):